

เรือนชาวเวียงเชียงใหม่ (พญาปลงกา)

Chiang Mai Townsfolk House

เจ้าของเรือนเดิมคือ พญาปลงกา และนางคำมูลเรือนไม้ ซึ่งบ่อยครั้งพบว่าเรือนโบราณที่มีขนาดใหญ่ มักมีชื่อเจ้าของเป็นพญา ทั้งนี้เนื่องด้วยในล้านนา ตำแหน่ง "พญา" หมายถึงหัวหน้าหรือผู้ปกครอง ซึ่งอาจจะมีฐานะเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือนายแคว้น ซึ่งมีความหมายในเชิงตำแหน่งการปกครองต่างจาก "พระยา" ของภาคกลาง และด้วยฐานะทางสังคมที่ไม่ธรรมดาตัวเอง ทำให้เรือนของพญาสามารถสร้างได้ขนาดใหญ่โต ไข่มุกที่มีคุณภาพดี เพราะมีกำลังในการหาไม้ หาสล้า และมีเครื่องมือดีๆ ในการสร้างเรือนได้ เรือนพญาปลงกาสร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2439 ตั้งอยู่ที่ซอย 5 ถนนมูลเมือง ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

เรือนพญาปลงกาเป็นเรือนพื้นเมืองในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ มีรูปแบบเรือนคลี่คลายมาจากเรือนกาแลดั้งเดิม เป็นตัวอย่างหนึ่งของเรือนของผู้มีฐานะ ลักษณะเป็นเรือนแฝดสองจั่ว ยกพื้นเรือนสูง เรือนใหญ่เป็นเรือนนอน เรือนหลังเล็กเป็นเรือนครัว ไม่มีส้วมบนเรือน ด้านหน้าเรือนมีเต็นขนาดใหญ่และมีชานถัดออกมาด้านหน้าสันนิษฐานว่าคงมีพัฒนาการปรับการสร้างผนังเรือนปิดล้อมส่วนชานและเต็นในภายหลัง

ตรงกลางระหว่างชายคาของเรือนสองหลังมีฮ้างลิน (รางระบายน้ำหรือรางน้ำฝน) มีลักษณะเป็นรางรองรับน้ำฝนที่ติดเชื่อมระหว่างชายคาของเรือนทั้งสองหลังทำด้วยไม้ซุงท่อนเดียวชุดร่องตรงกลาง ซึ่งของบางเรือนอาจประกอบขึ้นจากแผ่นไม้ขนาดยาวหลายแผ่นซ้อนกัน หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินขอ ซึ่งมีความลาดชันแบบเรือนกาแลแต่เรือนนี้ไม่มีการประดับกาแลที่ยอดจั่วและไม่มีการติดหมันไม้ไผ่เหนือช่องประตูเรือนนอนเช่นเรือนกาแลทั่วไปโครงสร้างเรือนเป็นระบบเสาและคานโดยสอดวาง (รอด) ยึดระหว่างเสา เพื่อรับน้ำหนักตงและพื้น โครงสร้างหลังคามีรูปแบบเหมือนเรือนกาแล โครงสร้างผนังเป็นรูปแบบฝาแป้นหลั่น (ฝาตีตามแนวตั้ง) มีหน้าป่อง (หน้าต่าง) จำนวนน้อย มีการทำฝาไหลบางตำแหน่งความงามของเรือนลักษณะนี้ อยู่ที่รูปทรงที่ดูเรียบง่าย ความลงตัว of โครงสร้าง ความเรียบเกลี้ยงของระนาบพื้น ผนัง และหลังคา

บรรณานุกรม

ฐาปนีย์ เครือระยา. (2554). เรือนล้านนากับวิถีชีวิต. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐาปนีย์ เครือระยา. (2558). เรือนพื้นถิ่นล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐาปนีย์ เครือระยา. (2565). เรือนโบราณล้านนาในลุ่มน้ำปิงพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สามารถ สิริเวชพันธุ์. (2537). เรือนชนบท. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาพร นาคบัลลังก์. (2549). พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.